

Bolig og planstyrelsen

Mail: hoeringplan@erst.dk

Cc: leamik@erst.dk

Fjernvarmens Hus
Merkurvej 7
DK-6000 Kolding
Tlf. +45 7630 8000
mail@danskfjernvarme.dk
www.danskfjernvarme.dk
cvr dk 55 83 10 17

Dansk Fjernvarmes høringssvar vedrørende - udkast til Vejledning om strategisk planlægning for landsbyer

20. april 2021
Side 1/8

Dansk Fjernvarme takker for muligheden for at afgive et høringssvar. Vi har udarbejdet høringssvar om "Udkast til Vejledning om strategisk planlægning for landsbyer" (Vejledning om [SPFL](#)) som har til formål at implementere ændringer i planloven.

nho/jcn

Formål med høringen

Den 1. januar 2019 trådte planlovens regler om strategisk planlægning for landsbyer i kraft med virkning for forslag til kommuneplaner fra den 1. juli 2019. Ændringen betyder, at kommunerne skal tage stilling til muligheden for udviklingen af kommunens landsbyer i kommuneplanlægningen.

Vejledningen har til formål at give et overblik over bestemmelserne om strategisk planlægning for landsbyer og inspirere til, hvordan arbejdet med strategisk landsbyplanlægning kan tilrettelægges og gennemføres i kommunerne.

Hovedproblemstilling

Vejledningen om SPFL giver et fint overblik og inspiration til strategisk planlægning for landsbyer med mange gode eksempler. Men klima og varmeplanlægning er ikke nævnt i vejledningen, på trods af at klimaloven trådte i kraft i 2020. Derfor bør klima og varmeplanlægning være nævnt i vejledningen.

Klima

Det er et problem at vejledningen ikke inspirerer til klimaløsninger. Ifølge Vejledningen om SPFL bor der ca. 1,1 mio. dansker i det åbne land og i landsbyerne. Dermed er der et stort potentiale for at bidrage til den grønne omstilling og her er kommunernes rolle afgørende for at omstillingen kan koordineres, så det bliver samfundsøkonomisk rentabelt og der vælges de bedste løsninger for klimaet.

I 2020 vedtog folketetinget en ny klimalov. Målet med [klimaloven](#)¹ er at reducere udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 % i forhold til niveauet i 1990, og opnå klimaneutralitet senest 2050, hvilket betyder at der udledes en mindre mængde drivhusgasser, end

¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/965>

der optages. Klimaloven er juridisk bindende, planlægning af f.eks. boligopvarmning er væsentligt for at komme i mål.

Side 2/8

I dag er de fleste kommuner i Danmark i gang med at opdatere deres klimahandlingsplaner. Mange i regi af projektet DK2020. Infrastrukturen i landområderne er afgørende for at kommunerne når i mål med deres planer om CO₂-reduktion. Varmeforsyningen er et af de steder hvor kommunerne ofte har størst direkte indflydelse blandt andet via kommunalt ejede fjernvarmeselskaber.

Varmeplanlægning

Det er et problem at vejledningen ikke inspirerer til varmeplanlægning. Ifølge Varmeforsyningsloven (LBK nr 1215 af 14/08/2020) kapitel 2 §3 påhviler det *“kommunalbestyrelsen i samarbejde med forsyningsselskaber og andre berørte parter at udføre en planlægning af varmforsyningen i kommunen”*. Det vil sige at kommunen er forpligtet til at planlægge varmforsyningen, dog er de kommunale varmeplaner rammegivende og kollektiv forsyning planlægges via kommunalt godkendte projektforslag.

Af Klimaaftalen for energi og industri fra 22. Juni 2020 fremgår det at *“Olie og naturgas skal ud af varmesystemet, og grøn strøm og grøn fjernvarme skal ind i stedet for.”* Det er kommunens opgave at sikre (på sigt og afhængig af ambitionsniveau) grøn varme til alle borgere. For at fremme udfasningen af olie og naturgas til rumopvarmning indførte aftaleparterne i klimaaftalen en række tilskudspuljer (4 styk) til understøttende tiltag for udfasning af olie og gasfyr.

Men for at sikre det den samfundsøkonomiske mest optimale løsning, og den bedste løsning for borgerne, med hensyn til pris, klima og komfort, bør kommunerne hurtigst muligt spille en central rolle i koordineringen af energiplanlægningen. Hvis der kommer individuelle varmepumper i et tætbebygget område, kan grundlaget for fjernvarme ødelægges, på trods af at det kunne have været en bedre samfundsøkonomisk løsning.

Mange af de boligområder der i dag er udlagt til kollektiv gasforsyning, vil være oplagte at konvertere til kollektiv fjernvarme (eller andre kollektive løsninger som for eksempel termonet), da boligerne ofte ligger så tæt, at støj fra eventuelle varmepumper vil være generende. Forsyningsområderne findes på plandata.dk.

Konklusion

Vejledningen om SPFL bør inspirere til at sætte lokale mål for klima, miljø, samt energiplanlægning. Klimaloven fastsætter et nationalt mål for klimaet, men der skal lokale handlinger til for at bidrage til det nationale mål. Kommunerne har gennem den kommunale energi- og klimaplanlægning en vigtig rolle i den grønne omstilling.

Vejledningen om SPFL bør præsentere de kommunale muligheder og værktøjer, der kan bidrage til indfrielse af nationale, så vel som lokale klimamål.

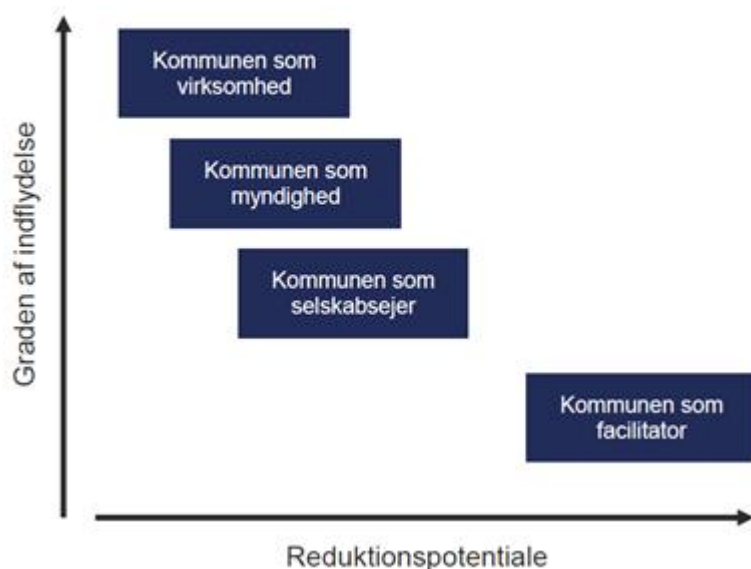
I den kommunale planlægning og implementering er det centralt at vurdere, hvilke virkemidler (håndtag) kommunerne har i den grønne omstilling. Her kan der skelnes mellem at

agere som virksomhed, som myndighed, som ejer af forsyningsselskaber og som facilitator.

Der kan være en tendens til at fokusere på indsatsen i de første kategorier, som også er "det nære", hvor kommunen har direkte indflydelse. Men det er vigtigt, hvis omstillingen skal tage fart, at bringe alle virkemidler i spil, herunder det aktive ejerskab af forsyningsselskaber og arbejdet med at facilitere partnerskaber for omstilling lokalt.

Her spiller kommunerne en vigtig rolle for landsbyerne. Det er nemlig hos borgerne, virksomhederne og forsyningsselskaberne, hvor der er størst potentiale for drivhusgasreduktion. Det må forventes at potentialet i kommunens egne bygninger udgør ca. 5 % af det samlede potentiale i kommunen, hvor i mod 95 % af potentialet kan hentes igennem samarbejde med borgere og virksomheder.

Indflydelse og potentiale

Kommunerne kan med fordel tage udgangspunkt i de forskellige roller, de kan have i implementeringsindsatsen, for at identificere alle deres handlemuligheder:

Kommunen som virksomhed

Kommunen kan som virksomhed bruge sin indkøbsmuskel og efterspørge fremsynede og bæredygtige løsninger, varer og ydelser. Eksempelvis kan kommunen gennemføre energirenoveringer og gå foran med bæredygtige løsninger for kommunen som virksomhed, da kommunerne ofte er væsentlige energi-forbruger. Derfor har de mulighed for at påvirke markedet gennem energirigtig adfærd og indkøb. Kommunerne kan eksempelvis vedtage indkøbspolitikker for egne bygninger i landsbyerne (blandt andet for el og varme), gennemføre energibesparelser i bygningerne og gå foran som et godt forbillede eksempelvis ved at vælge grønne energikilder til offentlige bygninger og udbrede lokale varmenet derudfra (også kaldet ø-varme).

Kommunen som myndighed

Kommunen er planlægningsmyndighed for en række områder, der er centrale for en grøn omstilling. Det er navnlig varmeforsyning, affaldsplanlægning og den fysiske byplanlægning. Kommunen kan gennem varmeplanlægningen i landsbyerne initiere omstilling af varmeforsyningen, de er ansvarlige for godkendelse af projektforslag under varmeforsyningsloven. Overordnet set har kommuner som planmyndighed mulighed for at koordinere omstillingen af boligopvarmningen fra fossilt brændsel til løsninger med vedvarende energi og understøtte fleksibel sammenspil mellem energisystemerne. Planlægningen skal ske under hensyntagen til klima og samfundsøkonomi. Der bør blandt andet være fokus på lokal partikelforurening, støj og det æstetiske udtryk i lokalmiljøet, og med udnyttelse af lokale energikilder.

Gennem den fysiske planlægning kan kommunerne påvirke placeringen af energianlæg og forbindelser mellem landsbyerne og sætte rammerne gode varmeprojekter.

Kommunen som selskabsejer

Kommunerne ejer eller finansierer en lang række af de kollektive systemer, blandt andet via kommunekredit. Som ejer kan de, i fællesskab med selskaberne, fremme den grønne omstilling. Dette gælder eksempelvis for fjernvarme, fjernkøling og affaldshåndtering. Her kan kommunen arbejde aktivt for omstillingen i landsbyerne, og gennem deres pladser i selskabernes bestyrelser og repræsentantskaber understøtte indsatsen for omstilling af energiforsyningen til vedvarende energi.

Kommunen som facilitator

Endelig kan kommunerne agere som facilitator i landsbymiljøet, ved for eksempel at gennemføre informationskampagner, samt indgå og facilitere partnerskaber. For eksempel gennem deres daglige virke med tilsyn af virksomheder og i dialog med borgere og erhvervsliv kan de præge lokalmiljøet.

Kommentarer til forslagets enkeltpunkter

Nedenstående indeholder forslag til konkrete formuleringer der kan understøtte regeringens klimamålsætning og kommunens mulighed for varmeplanlægning.

Generelt til kapitel 2 Kommuneplanlægning for strategisk planlægning for landsbyer

Kapitlet redegør for den strategiske planlægning, mulighed for udvikling, og social sammenhængskraft i landsbyerne. I den forbindelse bør vejledningen også præsentere kommunens mulighed for at søsætte energifællesskaber og andelsselskaber for fælles varmeforsyning. Det kan give løsninger der gavner den lokale udvikling og det globale klima.

Vejledningen er udarbejdet på grundlag af lov nr. [1715](#)² af 27. december 2018 om ændring af lov om planlægning (strategisk planlægning for landsbyer):

² Lov om strategisk planlægning for landsbyer <https://www.retsinformation.dk/api/pdf/206182>

"§ 5 c. Kommuneplanlægningen skal under hensyn til lokale forhold indeholde en strategisk planlægning, der sammenhængende tager stilling til muligheder for udvikling af landsbyer, jf. § 5 d."

Loven pålægger at kommunen skal tage stilling til muligheder for udvikling af landsbyer. Kapitlet peger desuden på mulighederne for at styrke levedygtige landsbyer, med *"adgang til offentlige services"* og *"tiltag til at støtte landsbyernes sociale sammenhængskraft"*.

Adgang til offentlig service og sociale sammenhængskraft kan støttes med kollektive varmeløsninger. Kollektive varmeløsninger underlagt [projektbekendtgørelsen](#) og [varmeforsyningsloven](#), der sikre den [samfundsøkonomiske](#) bedste løsning på energiområdet, men det er kun muligt hvis kommunerne spiller en aktiv rolle på et tidligt tidspunkt, ellers kan grundlaget for den samfundsøkonomiske bedste løsning udhules ved knopskydning af individuelle løsninger. Flere eksempler viser at den samfundsøkonomisk bedste løsning kan være fjernvarme, men det kræver et samarbejde mellem kommune og landsbyerne.

Eksempelvis har Odsherreds kommune³ spillet en central rolle i forbindelse med etablering af [fjernvarme i landsbyen Egebjerg](#). Kommunen har spillet en central rolle for omstilling af 73 boliger til et kollektivt fjernvarmesystem, Kommunen har bl.a. bidraget med kommunegaranti.

Føns ved Middelfart er også et eksempel på at en kommune har etableret et fjernvarmesystem i en landsby. I 2015 blev [Føns Nærværme](#) indviet med 43 husstande. Det har kun været muligt ved at borgere og kommune har arbejdet tæt sammen.

Et andet eksempel er Saltum ved Vendsyssel, en by med under 700 indbyggere der er samlet om et andelsejet varmeselskab. Varmeselskabet har netop i 2021 idriftsat en kollektiv varmepumpe, der er med til at nedsætte varmeprisen i byen.

Etablering af fjernvarme er en væsentlig mulighed for at udvikle en landsby og det viser sig flere steder at fjernvarme kan være med til at sikre [boligpriserne](#)⁴.

s. 11. kap. 2.2 Strategisk planlægning for landsbyer - § 5

Afsnittet om kommunalplanlægning kan med fordel suppleres med følgende eller lignende tekst:

"Kommuneplanlægningen bør fremme grøn omstilling af boligopvarmning i landsbyerne. Planlægningen skal fremme lokal anvendelse af vedvarende energi og bør indeholde overvejelser om partikeludledning og støj, samt vurdering af den samlede miljøpåvirkning i løbet af levetiden, f.eks. vurdering af kølemiddel i varmepumper."

³ Se mere her: <https://www.odsherred.dk/borger/natur-vandloeb-og-klima/klima/energilandsgbyer>

⁴ Artikel fra Lokalavisen Favrskov – Penge: Huspriser og fjernvarme

s. 23. Udarbejdelse af retningslinjer

Side 6/8

Til inspiration kan Lejre kommunes retningslinjer suppleres med nedenstående tekst der er markeret med understregning.

Princip: Synergier mellem større og mindre byer

"Synergier og relationer mellem landsbyer og større byer skal styrkes i fysisk planlægning, byudvikling og tilrettelæggelse af offentlig service, kulturtilbud **og forsyningsinfrastruktur** m.v., så der så vidt muligt sikres attraktivitet og bosætningskvalitet i alle kommunens byer."

Princip: Fokus på bosætningskvalitet

"Bosætningskvalitet skal være et centralt omdrejningspunkt i den fysiske planlægning i byer og landsbyer, **herunder boligernes opvarmning og energiforbrug.**"

Princip: Landsbylivet er vigtigt

"Landsbykerner og landsbykarakter i både landsbyer og større bysamfund skal bevares og styrkes, og udvikling skal ske med respekt for landsbyens rumlige, arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter. **Der skal værnes om landsbyernes visuelle kvaliteter, og beskyttes mod støjgener fra eventuelt lokale energianlæg**"

Et eksempel på dette kan ses i [Lokalplan nr. 097](#) for Bevaring og Videreudvikling af Svaneke, hvoraf det fremgår at: "Varmepumper skal indpasses så skånsomt som muligt og kan tillades opsat på hovedhuse, hvor de ikke er synlige fra offentlige byrum, eller på sidebygninger, bag- og udhuse, hvor de er mindst muligt synlige fra offentlige byrum. Installationer må ikke kunne være til gene støjmæssigt for naboer."

Princip: Modvirk forfald og kvalificer istandsættelse

"Gennem strategiske og punktvis indsatser som fx områdefornyelse, bygningsfornyelse, klyngesamarbejder m.v. skal der ryddes op og modvirkes forfald og nedslidning i byer, bygninger, vejområder m.v. Og særligt der hvor forfald og nedslidning berører mange og påvirker bosætningskvalitet og byer negativt. Den gode istandsættelse og engagementet omkring lokale byggeskikke, bygningsarv og brugen. **Lokale energiløsninger der bidrager til grøn omstilling af lokalsamfund**"

Princip: Naturen tæt på husene

"Mødesteder og fællesskaber omkring natur ved og mellem husene skal forstærkes i den fysiske planlægning. Det gælder både boliger, boligområder, bymidter, offentlige institutioner, skoler, skovbørnehaver, naturlegepladser m.v. **områderne skal være fri fra støj fra tekniske installationer**"

Princip: Genanvend eksisterende bygningsmasse

"Genanvendelse af eksisterende bygningsmasse og bygningsarv til formål, der forstærker bosætningskvaliteten og attraktiviteten i byerne, fx til boliger, bofællesskaber, foreningshuse, iværksætter, erhverv m.v., skal stimuleres i planlægningen og byudviklingen. **Genanvendelse af bygninger og energigirenovering, samt etablering af installationer** skal ske med respekt for arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter, og særligt i landsbyerne, hvor der ikke kan opføres nye boligområder."

s. 25. kap 2.7. Krav om redegørelse

Afsnittet kan suppleres med følgende tekst:

Redegørelsen bør også udgøre begrundelsen for valg af lokale energi og klimatiltag, til gavn for både det lokale miljø, men også med nationalt fokus.

Generelt til kapitel 3 Planlægning og administration

I forbindelse med energigirenovering og omstilling til grønne løsninger i kommunens egne bygninger, bør kommunen overveje løsninger der er til gavn for lokalmiljøet.

F.eks. bør kommunen tænke på lokalmiljøet hvis de omstiller et plejehjem, en skole eller en sportshal fra gas eller olieopvarmning. Kommunen kan vælge en varmepumpe der er så stor så den også kan levere varme til nærområdet, derved kan kommunen spille en koordinerende rolle i omstillingen af et større område, på kort tid.

Kapitlet bør også præsentere kommunens værktøjer til energiplanlægning og kommunens rolle som planmyndighed. Kommunen kan f.eks. stille krav til bygningernes arkitektoniske udtryk, så der ikke etableres skæmmende installationer uden på bygningerne, som f.eks. luft/vand varmepumper, men at der i højere grad vælges usynlige løsninger der ikke støjer, som f.eks. jordvarme og grøn fjernvarme.

Lokal varmeplanlægning bidrager også globalt med bl.a. reduktion af drivhusgasser, både fra selve energiproduktionen, men også fra produktion og bortskaffelse af energiproducerende-anlæg. F.eks. skærpet lokal fokus på valg af opvarmningsløsninger og fokus på klimaskadelige kølemidler⁵ i varmepumper, der kan stilles krav om at kølemidlerne skal have en GWP-værdi under 675.

s. 31 kap. 3.5.5. Landsbyfornyelse

Afsnittets punkter kan suppleres med følgende punkt:

- *Kollektive infrastrukturløsninger, som f.eks. transport, fjernvarme, håndtering af regnvand og udrulning af fibernet.*

Generelt til kapitel 4 Hensyn til øvrige politikområder og anden lovgivning

Kapitlet bør præsentere klimaloven, som angivet her under

⁵ Miljøstyrelsen – Utsigt tab af F-gasser ved demontering af varmepumper, Udredningsprojekt. kap. 4.8.

s. 33. kap 4. Hensyn til øvrige politikområder og anden lovgivning

Afsnittet kan suppleres med følgende tekst:

Den strategiske planlægning bør udformes under hensyn til kommunernes klima-, energi og forsyningspolitik og understøtte folketingets [klimalov](#)⁶, samt Klimaaftalen for energi og industri fra 22. Juni 2020, hvori det fremgår at olie og naturgas skal udfases i varmeforsyningen. Kommunerne bør bidrage til den [samfundsøkonomiske](#) bedste løsning på energiområdet.

s. 34. "Grå tekstboks"

Supplement til teksterne i tekstboksen. Punkterne bør suppleres med følgende punkt:

"Forsyningsinfrastruktur

En velfungerende infrastruktur, er med til at gøre landsbyerne attraktive over for børnefamilier, de selvstændige og ældre. Grøn boligopvarmning i form af fjernvarme, stærke it-løsninger i form af god mobildækning og internet, samt gode klimaløsninger til håndtering af nedbør. Det er løsninger der med til at sikre et højt komfort niveau i landsbyerne."

Dansk Fjernvarme takker for muligheden for at kommentere på forslaget, og vi er naturligvis åbne for en videre dialog om hvordan klima og varmeplanlægning kan integreres i vejledningen.

Med venlig hilsen

Dansk Fjernvarme

Nina Marie Holmboe & Jens Christian Nielsen

nho@danskfjernvarme ; jcn@danskfjernvarme.dk

Tlf: +45 6141 0731 / +45 2054 5473

⁶ <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/965>